

KNNV afdeling Apeldoorn

DE VIER JAARGETIJDEN

Jaargang 2026, nummer 3

INHOUD

Voorwoord <i>Evelien Schermer</i>	3
Een bijzondere ontmoeting in Park Berg en Bos <i>Ellen Hardenbol</i>	4
Het Zalkerbos: hakhout aan de IJssel <i>Jan Hof</i>	6
Vacatures	8
Duiven. Geliefd en Gehaat, <i>Hilde Ham</i>	9
De geschiedenis van de Kayersbeek en de Kayersdijk <i>Henk Weltje</i>	13
Ledenmutaties	16
KNNV boeken	17
Kwartaalprogramma	17

Algemene informatie KNNV afdeling Apeldoorn	18

Foto's voorpagina Nina de Vries, opmaak: Nina de Vries

UITERSTE INLEVERDATUM KOPIJ 2026 – nr.4: 1 september 2026

Lidmaatschap

Contributie per jaar:

Leden: € 40,00

Huisgenootleden € 21,00

Jeugdleden (jonger dan 31 jaar) € 18,00

Opgeven als lid van onze afdeling Apeldoorn bij Gerrian Tacoma, ledenadministratie@apeldoorn.knnv.nl of via de [website](#).

Opzeggen van het lidmaatschap kan uitsluitend schriftelijk of per e-mail (wordt definitief als dit per e-mail bevestigd is) en wel per 1 januari met een opzegtermijn van 1 maand (dus uiterlijk 30 november).

Betaling vóór 1 februari van het lopende jaar op IBAN rekeningnummer **NL88 TRIO 0338 7457 34**. ten name van KNNV, afd. Apeldoorn te Apeldoorn.

Als ik dit schrijf ligt de eerste tropische dag alweer achter ons: 26 mei 2026. Iedereen juicht over het prachtige weer en fietst weer (elektrisch 'natuurlijk') in korte broek met teenslippers. En mijn tuin floreert met eerst een beetje regen (na twee maanden droogte!) en daarna warmte. Na die eerste dag warme dag volgden er nog meerdere tot lokaal zelfs een hittegolf kon worden vastgesteld. Ik lijk wel de enige die zijn hart vasthoudt hoe dat toch verder zal gaan met ons klimaat. Oh ja, de huisartsenpraktijken zijn ook weer veel te druk met al die teenslipper- en sandalen-'ongevallen' dus die zijn ook niet blij met de eerste tropische 26 mei in onze geschiedenis.

De doorrekeningen van het IPCC (het klimaatpanel van de Verenigde Naties) tonen aan dat het grootste rampscenario in de klimaattoekomst niet uit gaat komen. 'Zie je wel', zeggen de klimaatsceptici, 'al die drukte voor niets. We gaan lekker het hele IJsselmeer inpolderen, net als de Eemsdelta want we moeten meer land hebben voor huizen, voor landbouw en voor natuur. En kijk maar naar buiten, al die prachtige groene weilanden dat is toch al natuur genoeg?'

Natuurlijk merken wij allen, als leden van de KNNV, dat de natuur achteruitgaat. We merken het bij onze tellingen en inventarisaties, bij onze excursies en wandelingen, hoezeer we er ook van genieten en al ruim een eeuw, wat zeg ik, 115 jaar van genoten hebben.

Dat brengt me bij **het archief van onze KNNV-afdeling Apeldoorn, opgericht in 1911.**

Als secretaris heb ik een aantal jaren geleden een vijftal grote dozen in ontvangst genomen met daarin ons archief. Ik was er wel even van geschrokken want waar laat je al die spullen en wat moet ermee gebeuren. Een vorige secretaris had gelukkig al wel een inventarisatie van de dozen gemaakt en overbodige documenten verwijderd.

Uiteindelijk hebben we het archief met het bestuur van dat moment verder bekeken en behouden wat wij nodig vonden. Nadat het grotendeels is gescand, hebben we het ondergebracht bij CODA Archief. Ons archief bestaat buiten de gescande documenten (van bestuursvergaderingen tot en met de DVJ's en de voorlopers daarvan) ook nog uit een fysiek gedeelte in de vorm van oude cahiers die volgeschreven zijn met vergaderingen, evenementen, beschrijvingen van uitjes en lezingen vanaf 1911.

Bij CODA Archief is ons archief veilig opgeslagen én inzichtelijk voor iedereen. Het archiefnummer waaronder ons archief is opgeslagen is 462.

Bij het aanklikken op de link [462. Koninklijke Nederlandse Natuurvereniging - afdeling Apeldoorn](#) kom je ook digitaal terecht bij ons archief. De archivaris Stefan Rutten heeft een mooie inleiding geschreven over onze geschiedenis.

Bij het openen van het kopje 'hele toegang' worden de inventarisnummers geopend die aan de verschillende scans gekoppeld zijn. Het overgrote deel van de scans is echter niet online zichtbaar omdat er vaak namen en adressen in voorkomen.

Het archief is wel voor iedereen in te zien bij CODA Archief, deel van het CODA gebouw, Vosselmanstraat 299. De openingstijden zijn van dinsdag t.e.m. donderdag van 10-17.30 uur.

Over een maand is de interne verhuizing van de balie van het archief achter de rug en dan is de balie van het archief gevestigd op de begane grond. Mochten jullie iets in willen zien dan is het handigste om dat van tevoren te melden via dezelfde digitale link of te bellen naar het archief zodat ze het klaar kunnen leggen om te lezen.

Bij het scannen en doorkijken van het archief is het mij wederom duidelijk geworden dat we al gedurende meer dan 115 jaar een heel actieve vereniging zijn geweest en ik hoop dat dat nog jaren voortgang mag hebben.

E Een bijzondere ontmoeting in Park Berg en Bos in Apeldoorn

Ellen Hardenbol

Op een frisse zaterdagmorgen begin oktober een paar jaar terug ben ik in park Berg en Bos in Apeldoorn. Het is herfst. Er valt gelukkig geen regen, maar het is wel vochtig en ik kan de afgevallen bladeren van de loofbomen ruiken. Ook staat er een aardig windje: gekleurde bladeren fladderen naar beneden. Ik doe mee aan een paddenstoelenexcursie van het IVN o.l.v. Carolien Londerman en Michiel Visch.

Terwijl we over het pad lopen, houden we onze ogen op de berm gericht. Wie ziet als eerste een paddenstoel? Het lijkt wel een wedstrijd! Als er een paddenstoel gesignaleerd is, stoppen we abrupt en dringen ons naar voren om met ons spiegeltje onder de hoed te kijken. Zien we plaatjes, buisjes of stekeltjes? Wat voor kleur heeft de onderkant van de hoed en de steel? Hoe zitten de plaatjes vast aan de hoed? Bij welke boom staat de paddenstoel? Dat zijn allemaal zaken waar we op moeten letten. Met veel geduld leren de gidsen ons nieuwe wetenswaardigheden over paddenstoelen.

Rups dennenpijlstaart foto: Petra Tenge

Maar dan opeens geeft een jonge vrouw een gil. "Aahhh!" Wat is er aan de hand? Komt er een slang uit de struiken of een wild zwijn of, nog erger, een wolf? De grote, boze wolf? Nee hoor, vanuit de lucht is er een rups op haar arm gevallen, een felgroen met wit gestreepte rups. Als je goed kijkt, zie je op zijn rug een bruine streep en boven zijn pootjes een gelige streep met zwartgerande, oranje stipjes, openingen waardoor het rupsje ademhaalt. Wat een prachtig beestje! Zijn kopje is lichtbruin met bij de oogjes een geel met zwart streepje. Aan de voorkant heeft het rupsje 3 paar zwartbruine borstpootjes, in het midden 4 paar buikpootjes en achteraan een paar naschuivers. Helemaal aan het eind bovenop steekt een staartje of zwart 'pijlje' omhoog. Het is de dennenpijlstaart volgens een van de deelnemers. De rups komt natuurlijk niet

zomaar uit de lucht vallen, maar uit een Grove den. Waarom viel dat rupsje uit de boom? Is het nu dood? Nee hoor, het beestje leeft en heeft nog een paar wonderbaarlijke levensfases voor de boeg. Wat is dan het levensverhaal van de dennenpijlstaart? Luister maar.

In de avondschemering in mei komt een vrouwtje los van de boomstam waar ze de dag roerloos heeft doorgebracht, nauwelijks zichtbaar voor haar gevederde vijanden. Het is etenstijd. Haar lange, smalle, bruinachtig grijze voorvleugels, met in het midden enkele zwarte vegen, en haar kleine, egaal donkerbruine achternvleugels brengen haar zeer snel naar de sterk zoetgeurende Wilde kamperfoelie. De bloemen kleuren roomwit tot geelachtig. Het vrouwtje vliegt van bloem tot bloem en drinkt met haar lange roltong de nectar. Pollen van de ene bloem neemt ze mee naar de volgende bloem. Zo zorgt ze voor de bestuiving van de plant. Nectar opzuigen is van levensbelang voor haar, maar het is ook tijd om aan nageslacht te denken. Zo lang zal ze zelf niet meer leven. Zijn er misschien mannelijke soortgenoten in de buurt?

In dezelfde avondschemering is ook een mannetje op pad. Met zijn veervormig vertakte antennes ruikt hij vrouwelijke soortgenoten al van ver. Ja, daar ruikt hij een vrouwtje en hij gaat eropaf. Ook hij heeft niet lang meer te leven. Hij stopt bij het vrouwtje, ze maken kennis en ze paren. Na de paring gaat ieder weer zijns weegs en als de tijd rijp is, legt het vrouwtje haar eitjes netjes één voor één op de naalden van de Grove den. Zelf zal ze hoogstwaarschijnlijk niet meer meemaken dat haar eitjes uitkomen. Haar taak zit erop. In haar korte leven als nachtvlinder heeft ze voor het voortbestaan van haar soort, de dennenpijlstaart, én van de Wilde kamperfoelie gezorgd.

Wanneer in de zomer de tijd daar is, scheurt het gele eitje open op de naald van de Grove den. Dan begint het leven vol gevaren: vogels en vleermuizen lusten wel zo'n smakelijk hapje. Een groen rupsje met geelachtig witte streepjes kruipt

eitje dennenpijlstaart foto: Petra Tenge

Rups dennenpijlstaart foto: Petra Tenge

uit het eitje, loopt naar de dichtstbijzijnde, oude naald en pakt die met zijn voorpootjes beet: eten maar! Tussendoor rust het rupsje met zijn kopje omhoog, zoals de mythologische Sphinx: een monster met de bovenkant van een vrouw en het lijf van een leeuw. Linnaeus geeft het diertje in 1758 de naam *Sphinx pinastri*. Maar dit terzijde.

Pop dennenpijlstaart

foto: Petra Tenge

Het beestje wordt dikker en barst uit zijn velletje, het beestje wordt nog dikker en barst weer uit zijn velletje en dat nog een aantal keer. Het rupsje wordt een rups van soms wel 8 cm. Na 5 tot 6 vervellingen voelt de rups dat het tijd is voor de volgende fase. Eten hoeft niet meer en de rups gaat aan de wandel, op zoek naar een geschikt plekje om te verpoppen. Aan het uiteinde van de tak laat het beestje zich vallen en komt op de vochtige bosgrond terecht waar dode bladeren en naalden verteerd worden. Het is even zoeken in de strooisellaag, hij is niet de enige: er wonen nog veel meer insecten en andere beestjes. Misschien maakt hij toch maar een stevig holletje in de grond. In dat holletje wacht de rups 1 à 2 dagen rustig af.

Dan barst zijn laatste huidje open en komt er dikke, stevige pophuid tevoorschijn. De herfst gaat voorbij, de winter komt en gaat, maar de roodbruine pop blijft op zijn plekje. Dan wordt het warmer en breekt de lente aan. Na maanden is het zover, het tweede en laatste wonder dient zich aan: de dennenpijlstaart kruipt voorzichtig uit zijn pop. Even de vleugels laten drogen en vliegen maar ... een nieuw leven tegemoet!

Naslagwerken op internet:

De Vlinderstichting: pijlstaarten, dennenpijlstaart

Flora van Nederland: Wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*).

Willem Wever. Hoe wordt een rups een vlinder? Antwoord door dierdeskundige Auke Florian

Natuur dichtbij. En hoe komen nachtvlinders de winter door? Peter Rooij

Dennenpijlstaart

foto: Marian Schut

Het Zalkerbos: hakhout aan de IJssel

Jan Hof

Essenstobben

foto: Jan Hof

Bij een bos denk ik aan hoge bomen en schaduwrijke lanen; een soort van oerbos. Het Zalkerbos bij Zalk is niets van dat alles. Het is klein — zo'n zeven hectare — en je loopt er tussen lage, kronkelige stammen die uit brede, verweerde stobben opschieten. Geen imposante boomkruinen, maar een wirwar van stobben. Maar toch is het een bos, en ook een heel bijzonder bos.

Het Zalkerbos is een hardhoutooibos in de uiterwaarden van de IJssel. Een ooibos is een dynamisch, natuurlijk bos dat ontstaat in de overstromingsvlakten van rivieren (vaak de uiterwaarden). Dat bostype is in Nederland vrijwel verdwenen. Hardhoutooibossen staan op de hogere delen van het stroomdal, waar

Ingang van het Zalkerbos

foto: Jan Hof

ze minder vaak overstroomd dan de zachthoutooibossen van wilgen en populieren. De kenmerkende boomsoorten zijn es en iep, aangevuld met zomereik, meidoorn, sleedoorn, rode kornoelje en kardinaalsmuts. Langs de bosrand staat een rij geknotte zwarte populieren — autochtone exemplaren die er al minstens 150 jaar staan en tot de weinige wilde zwarte populieren van Nederland behoren.

Het bos is eeuwenoud. Al in de twaalfde eeuw wordt het als eigendom van de adellijke familie Buckhorst vermeld. Eeuwenlang functioneerde het als geriefbos: de

bewoners van Zalk kaptten er regelmatig hout voor eigen gebruik. Die cyclus van kappen en weer laten uitlopen — het hakhoutbeheer — hield het bos in stand. De essen en iepen vormden steeds nieuwe scheuten vanuit hun stobben, waarvan sommige inmiddels een doorsnee van meer dan een meter hebben.

Toen het kleinschalige houtgebruik na de mechanisatie wegviel, verwilderde het bos. Erger nog: bij het beheer werden exotische boomsoorten als gewone esdoorn en grauwe abeel aangeplant. Die snelgroeiers verdrongen de oorspronkelijke soorten. Veel oude essenstobben zijn in die periode gestorven. Sinds een aantal jaar werkt de gemeente Kampen met een nieuw beheerplan aan herstel. De esdoorns worden geringd — niet gekapt, want na kap lopen ze direct weer uit. Het hakhoutbeheer is hervat met een omlooptijd van twaalf jaar, waarbij elk jaar een twaalfde deel van de bomen wordt afgezet. Die fasering beschermt het bos ook tegen essentaksterfte: zolang er jonge uitlopers zijn, bereikt de schimmel de stobbe niet.

Schaafstro

foto: Jan Hof

Met een excursie van de plantenwerkgroep bezochten we het Zalkerbos en de naastgelegen uiterwaarden. Enkele kenmerkende soorten zijn: schaafstro op met zijn stijve, gelede stengels, gevlekte dovenetel, en op een meer open plek stond slangenlook, helaas nog niet in bloei, zodat we het alleen aan het blad konden herkennen.

Slangenlook foto: Jan Hof

Gevlekte dovenetel

foto: Jan Hof

Het Zalkerbos is recent uitgebreid met aangrenzend grasland, waardoor het areaal ruwweg verdubbelt. Op die voormalige weilanden vestigen zich spontaan jonge essen en iepen. Het bos groeit dus, letterlijk. Dat een van de oudste bossen van Nederland zijn voortbestaan dankt aan menselijk ingrijpen — aan eeuwen van kappen en oogsten — is een mooi voorbeeld van hoe natuur en cultuurhistorie verweven kunnen zijn. Het Zalkerbos is geen oerbos. Het is iets anders: een levend monument van kleinschalig bosbeheer, dat met de juiste zorg nog eeuwen mee kan.

Aan de rand van het Zalkerbos

foto: Jan Hof

Vacatures

Zoals jullie in het voorwoord en in het vorige nummer hebben kunnen lezen, zijn we op zoek naar diverse mensen die zich willen inzetten om de afdeling draaiende te houden.

Voorzitter

Sinds meer dan een jaar zitten we zonder voorzitter. Als voorzitter ben je het aanspreekpunt van onze afdeling en geef je leiding aan de bestuursvergaderingen (6 – 8 keer per jaar) en de algemene ledenvergadering. Daarnaast vertegenwoordig je de afdeling in landelijke overleggen en ben je 1e contactpersoon voor zusterorganisaties en overige externe partijen.

Activiteitencoördinator

We zijn op zoek naar een nieuwe activiteitencoördinator. Deze heeft de volgende taken:

- Organiseren van twee publiekslezingen per jaar
- Organiseren van de 'Leden voor leden' avond
- Organiseren van de Ledendag
- Reserveren van ruimte voor werkgroepavonden, lezingen en vergaderingen

Redacteur DVJ

- Voert redactie De Vier Jaargetijden (DVJ) samen met 2 andere redactieleden. De werkgroepen leveren het grootste deel van de inhoud aan.

Leden voor de activiteitencommissie

Vele handen maken licht werk. Daarom is er grote behoefte aan nieuwe leden voor de activiteitencommissie, zodat de activiteitencoördinator niet alles alleen hoeft te doen. Samen met anderen iets organiseren is ook veel leuker dan in je eentje.

2025: 80 jaar bevrijding

Het Mokerontwerp van een witte vredesduif voorop de VPRO gids (#18 van 3 t/m 9 mei 2025) is veelzeggend. Een witte gedomesticeerde duif heeft sinds jaren een symbolische functie in onze westerse samenleving en is de boodschapper van vrede. Deze vredesduif kijkt met treurige ogen en een gebogen hals naar een olijftak op de grond. 'We zijn op zoek gegaan naar een beeld dat het dubbele gevoel rond het thema vrijheid uitbeeldt. We vonden het hierbij belangrijk dat het niet cynisch of flauw zou worden, want vrijheid blijft iets waar je gewoon dankbaar voor mag zijn. Het was snel duidelijk dat de vredesduif centraal moest staan, dat blijft toch het meest herkenbare symbool. In onze schetsen is ze op verschillende manieren door de mangel gehaald en aan allerlei gevaren bloot gesteld, maar uiteindelijk leek het ons voldoende om uit te beelden hoe ze zich voelt als ze terugkijkt op de afgelopen tachtig jaar.' Een treffend beeld want vrede en vrijheid zijn nooit los te zien van oorlog en gevangenschap. In de huidige wereld spelen langlopende oorlogen, conflicten en geopolitieke spanningen een grote rol. Vandaar dat de duif op de afbeelding zijn hoofd meewarig naar de olijftak kijkt. Maar ook een dubbelzinnig beeld want deze witte stadsduif en boodschapper van vrede wordt ook gehaat en bestreden. Al in 1557 vaardigde het bestuur van Amsterdam een bepaling uit tegen de overlast van duiven. Bijna vierhonderdzeventig jaar later worstelt deze stad nog steeds met dit probleem.

Stadsduif (Aardbalans)

foto: Hilde Ham

Stadsduif

Stads- en vredesduiven zijn gedomesticeerde rotsduiven. Bij de Grieken vlogen ze in het eerste millennium v. Chr. nog tamelijk vrij rond. De Romeinen gingen sier- en stadsduiven vangen en vetmesten voor consumptie.

Duifies, duifies kom maar bij Gerretje was een muzikale en populaire hit afkomstig van Harry Bannink uit de Annie M.G. Schmidt serie *Ja zuster, Nee zuster*. Dit lied maakte de serie met vele andere hits immens populair tussen 3 september 1966 tot 7 september 1968. De VARA zond het programma uit.

In 1972 volgde de hit *Alle duiven op de dam, shalalie shalala* van het Nederlandse duo Gert en Hermien Timmerman. Duiven brengen heel wat teweeg.

Op een kleine vogeltentoonstelling in 2025 in Aardbalans was een opgezette stadsduif prominent aanwezig.

Djayden redt stadsduiven op het Marktplaats in Apeldoorn als hun pootjes zijn verstrikt in draadjes, touwtjes, nylon vislijnen, haren en elastiekjes. Het afval kan knellingen veroorzaken, waardoor pootjes zelfs afsterven. Elders krijgen stadsduiven ook last van afgeknelde poten. In Duitsland hebben ze iets op Draadpoot of Stringfoot gevonden. De Augsburg-methode die stadsduiven voorziet van Bed, Bad en Brood.

Maar er zijn ook veel stadbewoners die zich groen en geel ergeren aan de 'vliegende ratten'. Zij klagen steen en been over vieze uitwerpselen, vervuilde auto's, koerend geluid en het opeten van vogelvoer dat voor kool- en pimpelmezen is bestemd.

In Rotterdam proberen ze de overlast te beperken door het voeren van duiven te verbieden en het plaatsen van duiventillen.

Postduif (uit Dorus de doffer)

foto: Pauline Niks

Postduif

Postduiven zijn vredesduiven. Zij vervulden op verschillende manieren een belangrijke rol in de Tweede Wereldoorlog. In Italië redde de zéér intelligente en snelle postduif G.I. Joe 1000 Britse soldaten en alle inwoners van het Italiaanse dorp Calvi Risorta. De duif kwam net op tijd bij de Amerikanen met de boodschap om het geplande bombardement op het stadje te annuleren. De stad was al door de Britten ingenomen. De Duitsers waren verdreven. Bombardement was zinloos. In 20 minuten vloog deze duif 20 mijl. Omgerekend is dat 96 km. per uur. G.I. Joe kreeg in 1946 in Londen de *Dickin medal* voor deze bijzondere prestatie. Een duif met een medaille is en blijft bijzonder.

In Rusland veranderen ze stads- en postduiven tegenwoordig in hypermoderne Biodrones. Hersenimplantaten worden operatief ingebracht, waarna de zender op afstand te besturen is. In China kwamen ze op het idee om extra zonnepanelen op deze Biodrones-duiven aan te brengen zodat ze veel langer bestuurbaar zijn. Deze Duiven-Biorobotica wordt o.a. in gezet om gasleidingen, pijpverbindingen, elektriciteitsmasten en overige infrastructuur in de gaten te houden voor sabotage acties tijdens oorlogen.

Volgens Neiry, een start-up uit Moskou, en gespecialiseerd in neurotechnologie, is dit geen sciencefiction meer. De Russische versie van zakenblad Forbes publiceerde er als eerste over. Er zouden inmiddels diverse veldtesten lopen met een zwerm duiven met geïmplanteerde chips in hun hersenen.

In Nederland zou zo'n experiment op grote ethische bezwaren stuiten. De wet op dierproeven bepaalt dat voor elk experiment met dieren een vergunning nodig is. Daarbij wordt onder meer gekeken naar medische noodzaak, de vraag wat het maatschappelijk nut is van de proef en of er geen alternatieven zijn voor het gebruik van dieren.

Maar ook in de Amsterdamse oorlogstijd speelden postduiven een grote rol. De Duitsers waren doodsbang voor deze snelle koeriers en uiteenlopende spionageactiviteiten. In de Tweede Wereldoorlog telden leden van de Duivenbrigade alle 32.709 duiven. Toen ze eenmaal geregistreerd waren mochten ze met de No-Fly-zone-wet niet meer vliegen want stel je voor dat een postduif met een camera aan de poten rondvloog?

Ook het registreren bleek niet genoeg te zijn. Alle duiven moesten worden geruimd. Op bevel doodde de beruchte duivenbrigade duizenden postduiven en vroeg duivenmelkers hun eigen duiven te doden. Als bewijs konden ze eerst veren en later geringde duivenpootjes inleveren. Het uitroeien lukte niet door list en bedrog van duivenmelkers. Die zochten dode vogels in de buurt, sneden de pootjes af, deden duivenringen om de pootjes en brachten ze naar het bureau.

Postduiven hoeven niet meer bij een duivenbrigade te worden gemeld noch geruimd. Maar ze worden wel op alle mogelijke manieren weggejaagd. Duivenpinnen zijn tegenwoordig big business en gaan veel over de toonbank.

duivenpinnen

Duivenmelkers

Sinds 2017 is de postduivensport immaterieel erfgoed van Nederland.

De Nederlands Postduivenhouders Organisatie (NPO) heeft 700 verenigingen in Nederland: Het aantal actieve leden schommelt momenteel rond de 15.000. Dat was ooit 100.000.

De hoge kosten spelen een rol in de achteruitgang en het feit dat duiven houden zéér arbeidsintensief is.

Postduivenhouders zijn duivenmelkers. Het woord duivenmelken is afgeleid van duivenmelk. Duiven broeden wel 8x per jaar en leggen 2 eieren per legsel. Na 17 dagen komen de eieren uit. De jongen worden gevoerd met duivenmelk, een melkkleurig vocht dat door beide ouders wordt geproduceerd. Opgroeïende duiven zijn daarom niet afhankelijk van eiwitrijke insecten. Na ongeveer 5 maanden zijn duiven geslachtsrijp en kunnen ze gaan broeden. Als een duif geluk heeft kan hij 20 jaar oud worden.

Post- en wedstrijdduiven leven niet alleen in Nederland maar ook in België, China en Libanon. In Libanon heten duivenmelkers ook duivendrijvers of Kashash. Zodra een oorlog in Libanon luwt, laten hobbyisten in de buitenwijken van Beiroet hun duiven weer rond de minaretten vliegen. Maar duiven houden werkt ook verslavend en levert nog een extra hobby op. Onder de Kasha bestaat de hobby om duiven van een ander te 'kidnappen' en losgeld te vragen. Wat er hobbymatig aan is blijft onduidelijk. Maar dat dit 'kidnappen' een slechte reputatie oplevert staat buiten kijf.

De allerduurste Belgische duif tot nu toe kostte ooit 1,6 miljoen euro. De duif was supersnel en had een subliem richtingsgevoel.

Hier in Nederland was Jouke Elzinga in Harkema in diepe rouw toen bleek dat zijn beste prijswinnende duiven Esmee en Elena samen met zeventig andere duiven door criminelen waren gestolen. De waarde werd geschat op een half miljoen euro.

Maar het is niet alleen de geldwaarde die er toe doet. Jouke houdt van zijn duiven en het is doodzonde dat ze weg zijn.

Een half miljoen is erg veel geld voor een postduif. Maar de Belgische Eddy Mercks onder de postduiven was 1,2 miljoen waard. En een jaar later werd een andere als duurste duif ter wereld voor het bedrag van 1,6 miljoen euro verkocht. Duizelingwekkende bedragen terwijl de gemiddelde prijs van een duif rond de 3000 euro ligt.

Roofvogels die duiven eten

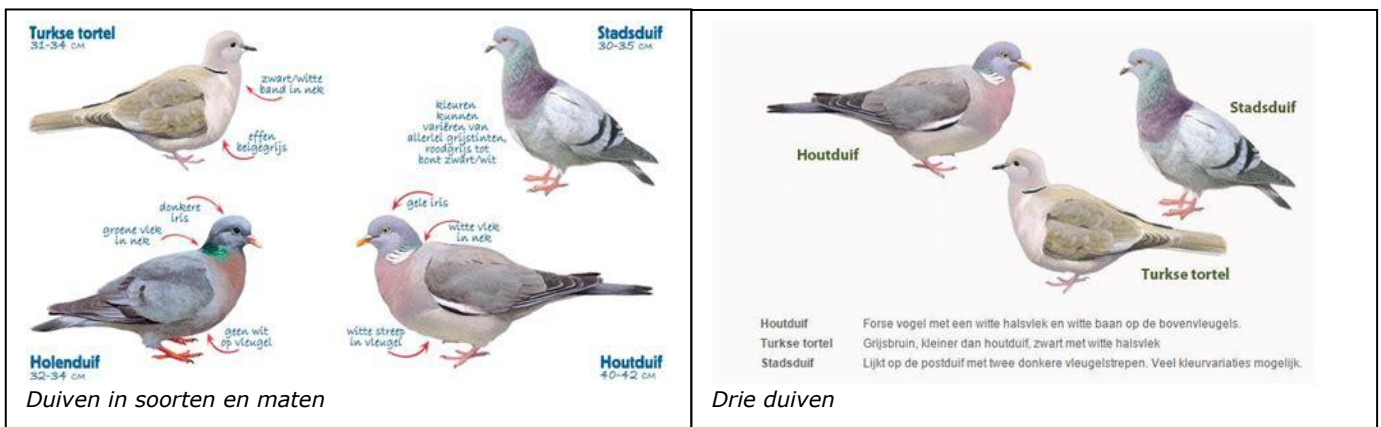
Roofvogelaars zijn liefhebbers van postduiven (Bijlsma 2012a). Een florerende postduivenhouderpopulatie staat immers garant voor veel postduiven, en dan ontstaat een mooie visvijver voor de grote vogeletende roofvogels. Van de 15 in Nederland voorkomende soorten roofvogels eten de havik en slechtvalk postduiven. Het zijn vogeljagers van 650-1100 gram, die prooien ter grootte van 300 gram (formaat postduif) gemakkelijk aankunnen. De Sperwer, door duivenhouders in één adem genoemd met havik en slechtvalk, is géén postduiveneter van betekenis (minder dan tien op >17.000 prooien; Opdam 1978, Bijlsma 1993).

Duivenhouders, die deelnemen aan wedstrijdvliegen, selecteren streng in hun duivenbestand. Kneusjes worden gewied, want een kostenpost die niets oplevert. Herhaaldelijk verdwalen, te laat terugkeren op honk na wedvlucht? Weg ermee. Kweken en wedstrijdvliegen gebeurt met duiven waar de duivenhouder toekomst in ziet. De duiven die in de prijzen vliegen zijn vaak oudere, ervaren duiven. Die ervaring toont zich onder meer in het onderkennen (en ontwijken) van obstakels (hoogspanningsdraden, glas, verkeer) en gevaar (roofvogels), in hun leervermogen (hoe van losplaats naar honk te vliegen), en hun aanpassingen aan wisselende omstandigheden onderweg (tegenwind, droogte, atmosferische storingen, dag/nacht). Juist die duiven worden zelden door roofvogels gepakt. haviken, bijvoorbeeld, zijn heel selectief in hun jacht: afwijkende, vermoeide en jonge duiven, die zijn de klos (Bijlsma 2005, 2012a, 2016b). Dat geldt ook voor de keuzes die slechtvalken maken (Vlugt 2002, Bijlsma 2016a, Shawyer et al. 2000, Henderson et al. 2004). Kortom, roofvogels doen hetzelfde als duivenhouders: ze wieden de mindere goden eruit (geldt ook voor de andere vogelsoorten die ze grijpen, gezien het hoge aandeel jonge vogels in zomerdiëten; zie ook Van Nus & Kleefstra 2017).

GGD

Duiven kunnen door duivenstof (helemaal uitgedroogde resten ontlasting) uiteenlopende ziektes bij mensen veroorzaken, zoals een duivenmelkerslong en papegaaiziekte. Een duivenmelkerslong is een ontsteking van de longblaasjes.

De papegaaiziekte (psittacose) wordt veroorzaakt door een bacterie en komt niet alleen bij papegaaien maar ook bij houtduiven voor en kan ook worden overgebracht op mensen. Mensen kunnen griep, longontsteking of bloedvergiftiging krijgen.

Duiven in soorten en maten

Naast de stads- en postduiven kunnen we de zomertortel, houtduif, holenduif en de Turkse tortel tegenkomen.

Zomertortel

De zomertortel is met 25-27 cm. de kleinste duif en staat op de Rode Lijst als kwetsbaar. Sovon telt in 2020 600-900 broedparen van deze trekvogel. In 2018 besluit de Europese Commissie een internationaal soortbeschermingsplan voor de zomertortel vast te stellen.

De jacht op zomertortels langs de westelijke trekroute ligt al enkele jaren stil, maar daarmee zijn de problemen van deze fraaie duifjes nog niet weg. Een jachtverbod was het plukken van laaghangend fruit. Nu moeten de populaties zich gaan herstellen.

In dat kader wordt in 2019 in Nederland door de Vogelbescherming het project "Operatie zomertortel" gelanceerd om de soort met voldoende kruidenrijk voedselaanbod te beschermen en te monitoren. Een ideaal leefgebied voor de zomertortel bestaat uit een rijke structuur van brede struweelhagen rond kleinschalige weiden, bloemrijke akkerranden en graanakkers met haver, gerst en rogge.

Houtduif

Houtduiven zijn 'vliegende bouten' en 'succesvolle sukkelaars' en de grootste wat betreft het formaat. Het zijn echte opportunisten met een groot adaptief vermogen. Je komt ze overal tegen. In de stad, op

het platteland en in het bos. Je hoort ze niet alleen je ziet ze ook vaak. Zo vaak dat de succesvolle houtduif vaak hoog in de top tien staat van meest getelde vogels.

Op de meest gekke plekken bouwen ze op nogal onhandige wijze grote rommelige nesten en als een nest in elkaar stort bouwen ze op dezelfde plek gewoon een nieuw nest. Niet erg slim zou je denken. Dat valt mee want ze blijven zich voortplanten. En als een ei per ongeluk uit een nest valt dan stoppen ze er een paar extra takjes in. Niet erg handig. Toch redden de vogels zich uitstekend in veranderende omstandigheden en weten ze zich goed aan te passen.

Een onderzoeker herinnert zich dat er ergens een nieuw stadsplein werd heraangelegd. In het midden van dat plein stond een grote boom. Om die boom te beschermen, werd hij voor aanvang van de werken uitgegraven en op een tijdelijke locatie geplant. In die boom zat een houtduivennest. Toen de boom een jaar later werd teruggeplaatst, zat het nest er nog altijd in. Het knullige knutselwerk van takken en stront overleefde twee transporten. Een week nadat de boom werd teruggeplaatst, legde een houtduif al weer een ei.

Holenduif

<https://knnv.nl/kennisbank/de-holenduif/>

In dit artikel staat de holenduif centraal, een vogelsoort die het best goed doet, maar die aan de aandacht van velen weet te ontsnappen. Het dier is niet erg opvallend en is tamelijk schuw. Mogelijk is dat een verklaring voor de reden dat velen hem niet kennen. Bovendien lijkt de duif op een wat grauwig-uitgevalen stadsduif, waardoor mensen vaak niet in de gaten hebben wat voor vogel het is. Terwijl de holenduif juist een interessante soort betreft, die het bekijken waard is.

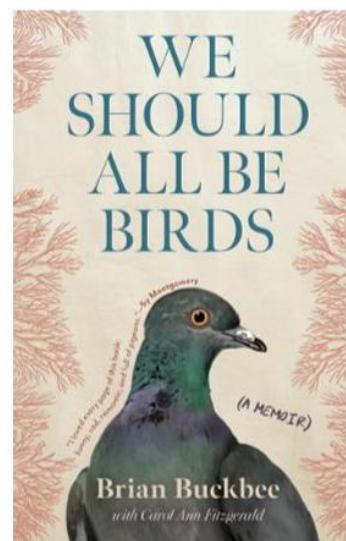
Lees het artikel verder op de [KNNV website](https://knnv.nl/kennisbank/de-holenduif/).

Turkse tortel

De Turkse tortel komt uit India en is in 1930 via de Balkan in 1950 in Nederland aangekomen. Vijf jaar later waren er 100 Turkse tortels. In 2015 was het aantal gestegen tot 68.000. Deze duif is wat voedsel en nestplek betreft, concurrent van de houtduif. De Turkse tortel is een inmiddels ingeburgerde exoot.

Boeken:

1. Dorus de doffer. Eerste postduivensportroman. Schrijver Rense Sinkgraven. De roman speelt zich af in Wagenborgen in de kop van Groningen bij de duiven van duivenmelker Johan Groenbroek.
2. De duif in de Westerse schilderkunst van de 3e tot de 21e eeuw van Jan Luchtmeijer.
3. *We should all be birds* van de chronische zieke Brian Buckbee die ooit super sportief was en over de gehandicapte duif Two-Step die hij op een dag toevallig tegenkomt. Het gelaagde verhaal gaat over verlies, rouw, pijn en eenzaamheid. Brian wordt bijna een duif.
4. Wijnhoven, H. (2024). De houtduif. Atlas Contact, Amsterdam.

Film: Duivinder 2026

Lisanne Hoefnagels is pas vijftien jaar en heeft nu al haar eerste film gemaakt. Het gaat over eenzame ouderen en postduiven. Vogels waar Hoefnagels van huis uit mee is opgegroeid. Toen ze besepte dat er nog nooit een film over postduiven gemaakt was, ging ze aan de slag.

Ze kwam met het idee voor de film toen ze in coronatijd ging helpen bij de dierenwinkel van haar ouders. Ze ontdekte daar dat veel ouderen verbinding zoeken bij dieren. Ze ging nadenken over eenzaamheid bij ouderen en koppelde dat aan postduiven.

"Eigenlijk weet de nieuwe generatie niet veel van duivensport. Daar wilde ik over vertellen, omdat ik er veel vanaf weet omdat wij zelf heel veel duiven hebben."

Lisanne heeft vijf jaar aan haar film *Duivinder* gewerkt. Zo ontstond het verhaal over Fenna, een nieuwsgierige tiener, die een postduif ontdekt. Dat is het begin van een avontuur om de verloren band tussen haar opa en vader te herstellen.

Uiteindelijk liet ze het script zien aan regisseur Rik Sinkeldam. En toen gingen ze aan de slag met het maken van de film. De hoofdrol, Fenna, speelt ze zelf. Andere acteurs in de film zijn onder anderen Ruben van der Meer, Horace Cohen, Ilse Warringa en Harry Piekema.

D De geschiedenis van de Kayersbeek en de Kayersdijk

Henk Weltje

In Apeldoorn zijn de laatste jaren veel sprengbeken opgeknapt waaronder de Zwaanspreng en de Kayersbeek. Beide beken stromen gezusterlijk naast elkaar richting het Apeldoorns-Dierens kanaal en worden, vanaf hun samengaan, ook wel de Dubbelbeek genoemd.

In november 2025 heeft de werkgroep Sprengen en Beken een fietstocht langs deze prachtige beken georganiseerd. We kwamen langs het bijzondere brongebied van de Kayersbeek, de nieuwe loop van de Zwaanspreng, een rabattenbos en de nieuwe loop van de Kayersbeek in het Zuiderpark. Een mooie tocht die voor herhaling vatbaar is.

*De Dubbelbeek stroomafwaarts gezien. Links de Kayersbeek (rood van het ijzerhoudende water, rodolm) en rechts de hoger gelegen Zwaanspreng
Foto: Henk Weltje*

De Dubbelbeek is maar één fase in de geschiedenis van deze beken.

De gemeente Apeldoorn heeft samen met Waterschap Vallei en Veluwe, op initiatief van een aantal bewoners in Apeldoorn Zuid, de Kayersbeek weer gedeeltelijk gereconstrueerd zoals hij vroeger ongeveer was. Dat noemde men ook wel het oude tracé. Ook een oude overkluisde loop van de Zwaanspreng bij het voormalige TNO-terrein is weer bovengronds gehaald. Er is de afgelopen jaren veel bereikt in "Sprengenland". Het oude tracé van de Kayersbeek bestond weliswaar niet meer maar er waren nog wel een aantal verwijzingen aanwezig. De interessantste was wel de straatnaam "Kayersdijk". Een dijk in Apeldoorn? Dat roept vragen op maar niemand, die ik kende, wist waar die dijk was en

waarom er een dijk moest zijn.

Mijn in archeologie geïnteresseerde broer vertelde me dat hij lang geleden eens een dijk langs de weg de Kayersdijk gezien had. We reden er samen naar toe maar konden de dijk niet meer vinden. Nadien ging ik verder zoeken en ontdekte op een andere locatie dan waar we gekeken hadden een klein stukje dijk van circa 30 meter. De dijk lag op een nog te ontwikkelen bedrijfsterrein, waar vroeger de Nagelpoel te vinden was. Die plek ligt waar vroeger de visvijver van de forellenkwekerij was.

Bij de gemeente Apeldoorn kreeg ik te horen dat ze een tijd geleden een stuk dijk als historisch monument hadden benoemd. Ik kreeg een adres en tot mijn stomme verbazing lag er, bijna onzichtbaar vanaf de Kayersdijk, achter het parkeerterrein van garage Dusseldorp, nog een dijk. Deze tweede dijk verkeerde in een uitstekende toestand.

Zo zijn er nu twee dijksegmenten aan de vergetelheid ontrukkt.

Maar wat is de oorsprong van die dijk en waarom is zij ooit aangelegd?

De Kayersbeek blijkt een nogal turbulente en lange geschiedenis achter de rug te hebben. Om dat te begrijpen kunnen we vijf fasen in haar geschiedenis onderscheiden.

Fase 1. Afwatering van het natte gebied van de Nagelpoel

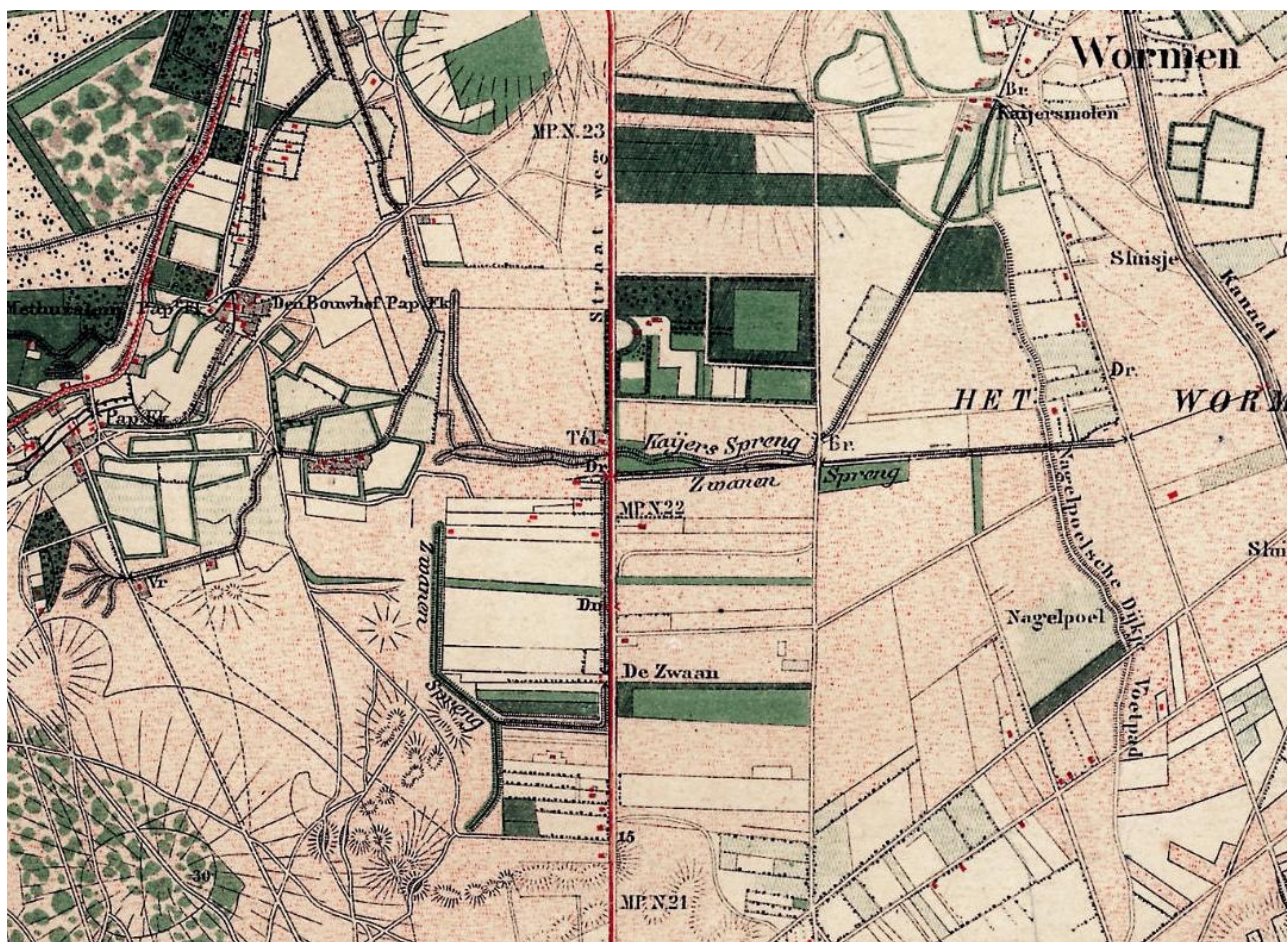
De beek komt nog niet op een kaart uit 1557 van Christiaan 'sGrooten voor maar wel op een kaart uit de 17de eeuw van de Gelderse geschiedschrijver Pontanus. Goed te zien is dat zij haar oorsprong in een grote plas heeft, die toen al de Nagelpoel genoemd werd.

Deze plas of eigenlijk een ondiep meer - de Nagelpoel - werd in de 16de eeuw ook wel Egerpoel genoemd. Het was een heideplas, die inmiddels geheel is verdwenen. De plas lag zuidwaarts naast de voormalige forellenkwekerij aan de Kayersdijk maar strekte zich toen uit tot op het voormalige Philips-terrein (tegenwoordig Achmea).

De Arnhemseweg, tussen Apeldoorn en Beekbergen, was de scheiding van de Veluwezoom en de IJsselvallei. Het water van de hoger gelegen Veluwe stroomde naar het oosten en daarom was het daar erg drassig.

Om de meer oostelijke gebieden in de IJsselvallei (de huidige wijk de Maten) voor landbouw te kunnen gebruiken moest het water van de Nagelpoel, dat normaal gesproken naar het oosten stroomde, naar het noorden worden afgevoerd. Daartoe werd een voorloper van de Kayersbeek gegraven. Die beek heette toen de Graft. De naam geeft al aan dat zij gegraven was. Zij kwam via de Apeldoornse wijk Wormen (nu Apeldoorn Zuid) uit in de Grift ter hoogte van de kpermolen de Vlijt. Ook de naam Grift staat trouwens voor een gegraven beek. Erg origineel waren de naamgevers van die beken in elk geval niet.

Om te voorkomen dat het water van de Nagelpoel naar het oosten in plaats van naar het noorden stroomde werd er een dijkwerk aangelegd. Die dijk heette de Nagelpoelschedijk. De huidige naam Kayersdijk refereert nog aan deze dijk.

Kaart met de Nagelpoel, Nagelpoelschedijk, Kayersbeek en Kayersmolen uit 1896

Fase 2. De geschiedenis van 1705 tot 1829 en het zogenaamde oude tracé

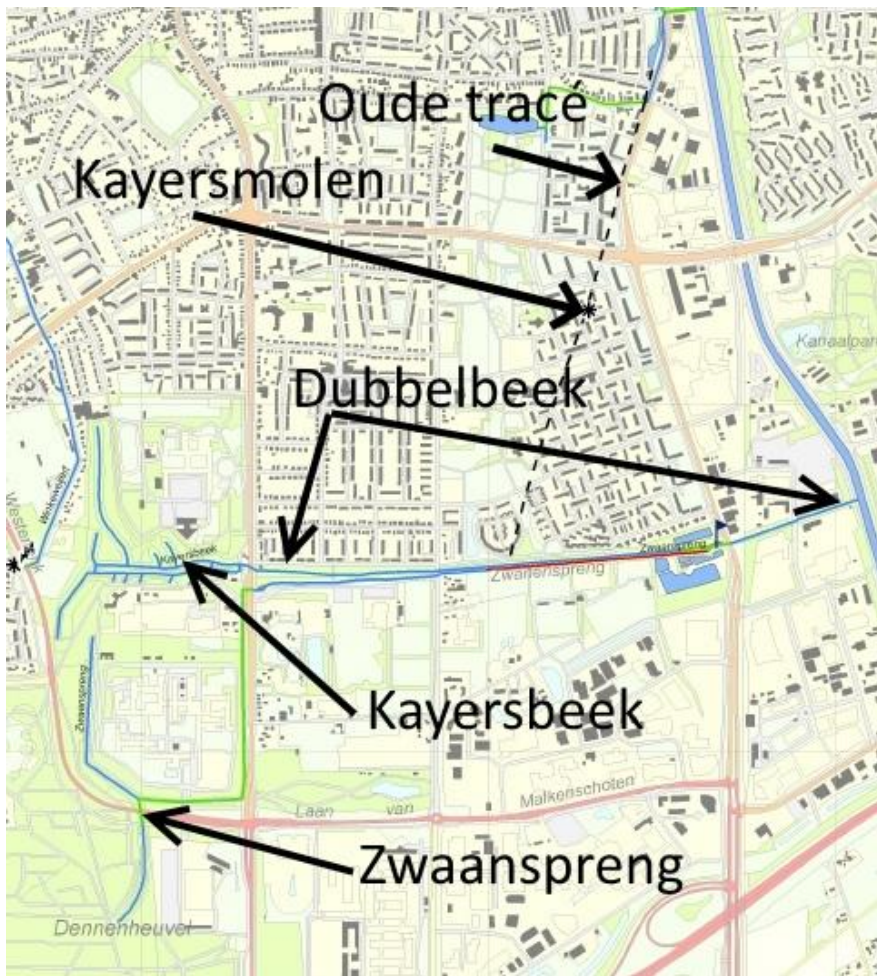
In 1705 is ene Hendrick Keijnberg van plan om een papiermolen te stichten. De molen krijgt uiteraard zijn naam. Maar verbasteringen van namen zijn van alle tijden en deze Keijertsmolen werd ook wel Keijenbergs molen, Keizersmolen, Kaiersmolen en uiteindelijk Kayersmolen genoemd.

Aangezien de Graft te weinig water uit de Nagelpoel voor de molen kon leveren laat Hendrick nieuwe sprengkoppen graven. De beek wordt daarna op zeker moment Kayersbeek genoemd.

De papiermolen heeft ruim voldoende water uit deze sprengen, die zich tegenwoordig nog steeds in het hoger gelegen gebied ten westen van de Arnhemseweg bij de vroegere Oude Herberg bevinden.

De molen heeft verschillende eigenaren en is uiteindelijk tot 1829 in bedrijf.

Met deze gegevens kunnen we de leeftijd van de dijk wel ongeveer bepalen. Zij is waarschijnlijk van de 2de helft van de 17de eeuw. Er zijn geen schriftelijke bronnen gevonden over de ontstaansgeschiedenis van de dijk.

Uitsnede van een provinciale kaart uit 2007 met het oude tracé en de Dubbelbeek.

Niet veel later is het water van de Kayersbeek, samen met dat van de Zwaanspreng, ook in het kanaal geleid. De beide beken stroomden enkele meters naast elkaar en werden daarom ook wel de Dubbelbeek genoemd.

Het oude tracé van de Kayersbeek is daarna langzamerhand verdwenen en de Kayersmolen werd door al deze veranderingen in 1878 uitgekocht.

Op de plek van de molen is er nog tot in de jaren 50 van de vorige eeuw een waterval te zien geweest. Helaas zijn er geen foto's of schilderijen van de molen zelf bekend.

Later is de gehele beek opgekocht door de Staat. Sinds 1958 is het gebied, waar de beek ooit in haar oude tracé doorheen stroomde, bebouwd.

Fase 5. De recente reconstructie

De laatste jaren zijn er nogal wat verbeteringen aangebracht in het gebied waar de Kayersbeek ooit noordwaarts stroomde. De oude beekloop wilde men weer, voor zover mogelijk, reconstrueren. Helaas lag deze in het inmiddels bebouwde gebied en kon niet meer gebruikt worden. Wel was er de mogelijkheid om de beek in het parkgebied Zuiderpark te leggen.

Nadat de bovengrondse elektriciteitsleidingen ondergronds gelegd waren heeft men de beek in 2018 weer aangelegd. Voorheen werden deze leidingen door de spreuwen gebruikt om zich voor hun grote trek te verzamelen. Die plek zijn ze nu helaas kwijt.

Fase 3. Het gebruik voor het noordelijke gedeelte van het kanaal tot 1868

In 1829 is het noordelijke gedeelte van het Apeldoornse Kanaal geopend. Doordat Apeldoorn op het hoogste punt lag en er, onder andere door schutverlies, te weinig water in het Kanaal kwam, heeft men de Kayersbeek niet meer in de Grift maar in de "kop van het Kanaal" bij de kopermolen De Vlijt uit laten komen.

De Kayersbeek in dat noordelijke gebied werd eerst nog de Gracht (verbastering van Graft?) en later ook de Kanaalbeek genoemd. De functie van de beek verschoof dus. Eerst was het een beek voor afwatering naar een molenbeek en uiteindelijk een beek voor voeding van het kanaal.

Fase 4. Het gebruik voor het Apeldoorns-Dierens kanaal tot 2018 en het nieuwe tracé

Bijna 40 jaar later in 1868 werd ook het zuidelijke gedeelte van het Kanaal geopend. Dit gedeelte van het Kanaal werd gedeeltelijk door de beekloop van de Kayersbeek (Kanaalbeek) gegraven. Ook toen was er weer sprake van een watertekort in het kanaal. Verschillende sprengbeken moesten uitkomst bieden zoals de kleine Oosterhuizer Spreng, de Veldhuizer- en Vrijenberger Spreng en de Zwaanspreng.

*Helemaal rechts de hoger gelegen Zwaanspreng.
Het aquaduct over de Kayersbeek bij de opening in
2019.*

Aangezien de hoogte bij de aftakking naar het noorden op de beoogde locatie niet goed uitkwam heeft men het water van de hoger opgeleide Zwaanspreng voor het nieuwe tracé gebruikt. Een bijkomend voordeel was dat het water van de Zwaanspreng geen rodom, dat is ijzerhoudend en dus roodachtig water, bevat. Voor een beek in een parkgebied is dat wel zo prettig. Via een schuif kan men regelen hoeveel water er rechtdoor richting het Kanaal en hoeveel er in het vernieuwde tracé stroomt. Het water van de Zwaanspreng stroomt echter eerst nog via een klein aquaduct over de Kayersbeek heen. Kortom... een ingewikkelde maar slim gevonden oplossing.

De vijver bij de Ruys de Beerenbroeckstraat, waar de beek in uitmondt, deed dienst als visvijver. Aangezien het water zo goed als stilstond en er karpers in uitgezet waren kampte men de laatste jaren met

blauwalg. De verse toevoer van het beekwater zorgde ervoor dat de vissers die ik sprak erg tevreden waren.

Er zijn jammer genoeg geen restanten of foto's en schilderijen van de Kayersmolen aanwezig. Wel is er nadat de molen ophield te bestaan nog lang een boerenbedrijf actief geweest, waarvan de oorsprong mogelijk het molengebouw is geweest.

De plek waar de molen en de boerderij ooit hebben gestaan is nu onherkenbaar veranderd. Er staat nu een benzinestation bij de kruising van de Marchantstraat en de Kayersdijk. In de jaren na WOII stond dit afgelegen gebied overigens bekend als het "zwarte gat". Er stonden wat eenvoudige arbeiderswoningen.

Het is de bedoeling om t.z.t. de Kayersbeek nog verder noordelijk te reconstrueren. Wel is nu al duidelijk dat dit niet met water van de Zwaanspreng zal gaan gebeuren. Hoe dan wel zal in een fase 6 misschien ooit beschreven worden.

Boerderij Nagelpoelweg 26-28 - Foto Hardonk 1957

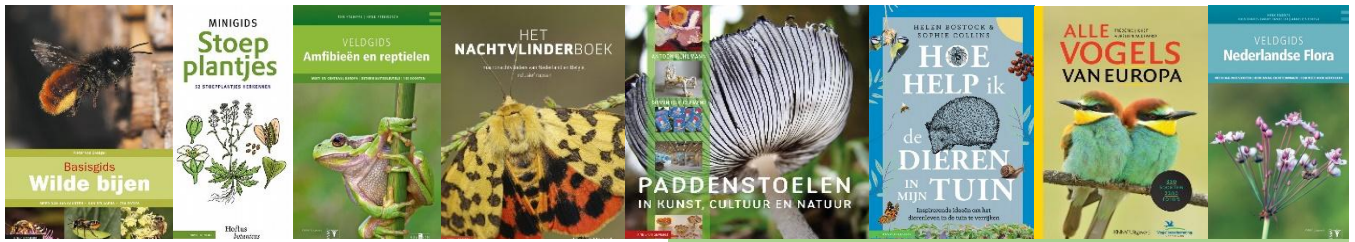
Ledenmutaties

nieuw

Herman Ruseler (vwg)

Cisca Jagt-Keizer (vwg)

Rudi Jagt (huisgenoot) (vwg)

KNNV Uitgeverij

Jacky Kroon

Boeken van de KNNV Uitgeverij

Wil je een boek aanschaffen bij de KNNV Uitgeverij? Bestel dit dan via onze afdeling, dat heeft voordelen voor jezelf en voor onze afdeling.

- Je krijgt de boeken voor de ledenprijs (10% korting)
- Je betaalt geen verzend- en of administratiekosten
- Als de boeken binnen zijn, krijg je bericht over de bezorging of het afhalen van de bestelling
- Betaling per bank bij levering
- En ... de afdeling Apeldoorn wordt er ook nog financieel sterker van.

Kijk op de website www.knnvuitgeverij.nl voor een overzicht van alle boeken en volg periodiek de e-mails met boekennieuws.

Bestellen kan bij Jacky Kroon:

danskroon@hotmail.com

Het kan gebeuren dat de bestelde boeken enige levertijd hebben, omdat gratis verzending door de uitgeverij afhankelijk is van hoeveel boeken er op onze bestellijst staan. Bestel daarom wel tijdig.

OUDE BOEKEN SERVICE

Oude boeken service

Wat doet u met die mooie maar wellicht oude natuurboeken die u niet meer leest? Zonde om ze weg te gooien. De OUDE BOEKEN SERVICE helpt je om een KNNV-lid te vinden die jouw mooie boeken wil overnemen.

Wil je boeken aanbieden?

Neem contact op met Jan Kerseboom, tel. 055-5338323 of e-mail j.kerseboom6@chello.nl. Overleg met hem wanneer de boeken bij hem gebracht kunnen worden. Hij maakt een lijst van alle titels en bepaalt de prijs. Tijdens lezingen en op natuurmarkten, waar wij als afdeling aan meedoen, worden de boeken aangeboden. De opbrengst is voor onze eigen afdeling.

Wil je boeken overnemen?

Bijgevoegd is een PDF-document met beschikbare boeken. Geef het volgnummer van het boek (kolom D) en de titel door aan Jan. Hij legt dan het boek klaar en maakt een afspraak. Je kunt dan het boek bekijken.

Wat gebeurt er met de onverkoopbare boeken?

Wanneer de boeken binnen 1 jaar niet verkocht zijn dan worden ze afgestaan aan de landelijke KNNV. Zij verkopen dan onze overgebleven boeken en de opbrengst is voor de landelijke KNNV.

<https://apeldoorn.knnv.nl/boeken/>

Kwartaalprogramma

Door het ontbreken van een Activiteitencoördinator zijn er voorlopig geen werkgroepoverstijgende activiteiten.

Algemene informatie KNNV afdeling Apeldoorn

Doel van de KNNV is het verbreiden van de kennis van de natuur in de ruimste zin van het woord en meewerken aan de bescherming van natuur en landschap door het voeren of steunen van acties, die hierop gericht zijn. De afdeling Apeldoorn van de KNNV is opgericht op 16 december 1911.

Afdeling Apeldoorn heeft een Insecten-, Paddenstoelen-, Planten-, Vogelwerkgroep en een Werkgroep Sprengen en Beken. Iedere werkgroep organiseert excursies en lezingen. Deze worden als regel in de algemene agenda opgenomen. Alle leden en huisgenootleden van de afdeling mogen aan deze activiteiten deelnemen.

De bijeenkomsten zijn op dinsdagavond volgens onderstaand schema.

Locatie: Natuurbibliotheek, Spadelaan 8, Apeldoorn, behalve de Vogelwerkgroep. Vanaf oktober 2025 zit de vwg in Het Bolwerk, Ravelijn 55, Apeldoorn

Vwg	Plwg	Iwg	Pawg	WgS&B
<i>1e dinsdag van de maand</i>	<i>2e dinsdag van de maand</i>	<i>3e dinsdag van de maand</i>	<i>4e dinsdag van de maand</i>	

Voor aanvangstijdstip en over wat de werkgroepen doen, kunt u informatie krijgen bij onderstaande werkgroepcoördinatoren en op de [afdelingswebsite](#).

Bestuur

Voorzitter	Vacature		
Secretaris	Evelien Schermer	055-533 6273	secretaris@apeldoorn.knnv.nl
Penningmeester / Ledenadministrateur	Gerrian Tacoma	055-534 0943	penningmeester@apeldoorn.knnv.nl ledenadministratie@apeldoorn.knnv.nl
Activiteitencoördinator	Vacature		

Werkgroepcoördinatoren

Insecten	Koos Middelkamp	055-366 7693	midt@planet.nl
Paddenstoelen	vacant		
Planten	Marchien van Looij Jacob Ruijter Jan Hof	055-355 0149 06-2217 241	planten@apeldoorn.knnv.nl
Vogels	Evelien Schermer Hans Coppens	055-533 6273 06-43129217	evelienschmermer@hetnet.nl (admin) jjm.coppens@icloud.com (excursies)
Sprengen en Beken	Henk Weltje	06-4596 1727	henk.weltje@telfort.nl

Commissies en overige adressen

Activiteitencommissie	Vacature		
De Vier Jaargetijden Redactie	Hans Coppens Ineke Klaver Nina de Vries (opmaak)	055-541 2107 06-8194 1222	redactie@apeldoorn.knnv.nl
Boekenverkoop	nieuwe boeken: Jacky Kroon tweedehands boeken: Jan Kerseboom		danskroon@hotmail.com j.kerseboom6@chello.nl
Webmaster	Hans Coppens		webmaster@apeldoorn.knnv.nl